

АКТУАЛНА ТЕМА: ПАНДЕМИЧНИЯТ РИСК

Анализ на АБЗ: Продължава търсенето на решения на европейско и световно ниво за подобряване на покритието на пандемичния риск. Позиция на европейския застрахователен сектор.

Още от началото на годината пандемията с COVID-19 доведе до спирането на дейността на много компании и това насочи общественото внимание към факта, че полиците за прекъсване на бизнеса, предлагани от голяма част от застрахователните дружества, не покриват загуби, понесени в резултат от пандемия. Дискусиите по темата стартираха на европейско ниво още през м. март 2020 г., тъй като ситуацията предизвика сериозно обвинение от страна на Европейската комисия и други европейски служби към застрахователите за несправедливо третиране на потребителите. Основна тема на разгорещени разговори беше предложението за създаване на Европейски пул за пандемични рискове, но тъй като то не срещна единодушна подкрепа от всички държави-членки, постепенно остана на по-заден план. Европейската комисия и ЕЮРА продължиха да работят по въпроса как да бъдат покривани бъдещите загуби при пандемии и каква роля би могъл да играе застрахователният сектор.

През м. юли 2020 г. ЕЮРА публикува Доклад (Issues paper), в който посочва опциите за разработване на споделени решения за устойчивост на пандемичния риск. В него органът признава, че възможностите на частното застраховане сами по себе си няма да бъдат достатъчни за защита на обществото срещу финансовите последици от бъдещи пандемии. Решенията ще изискват участие както на публичния, така и на частния сектор и ще се основават на следните четири ключови елемента: правилна оценка на риска, мерки за предотвратяване на риска, подходящ дизайн на продукта, трансфер на риска.

Опциите включват различни застрахователни модели и покрития, като например дали покритието трябва да бъде задължително и дали изплащането на обезщетения трябва да се основава на предварително уговорен параметър или индекс. Вариантите също включват и различни начини, по които публичният и частният сектор да работят заедно, като например създаване на експертна група на ЕС за споделяне на данни и моделиране на риска и на платформа за публична и частна координация на мерките за превенция.

След публикуването на този документ взаимодействието и работата на институциите по темата бяха до голяма степен неактивни. През м. септември начело с ръководителя на Генерална дирекция „Финансова стабилност, финансови услуги и съюз на капиталовите пазари“ (DG FISMA), която отговаря за политиката на ЕС в областта на банковото дело и финансите, в Европейската комисия беше създадена междуведомствена работна група за проучване на решения за подобряване на застрахователната защита срещу щетите от бъдещи пандемии. В нея участват представители на 10 други генерални дирекции в ЕК,

Асоциация на Българските Застрахователи

както и ЕЮРА. На работната група е възложено да направи оценка на случаите, свързани с липсата на защита при пандемии и да проучат възможността за координирани действия на европейско ниво.

Мандатът на работната група включва следните планирани области:

- способността на частния сектор да застрахова големи рискове като пандемии и подходящи форми на защита – дали усилията да се насочат само към пандемични или и към други мащабни рискове;
- необходимостта от защита от прекъсване на дейността само по себе си, без оглед на причините за това прекъсване и дали са нанесени някакви физически щети на бизнеса (“non-damage business interruption insurance”);
- потенциалната роля на националните публични сектори като втори ешелон на защита срещу последствията от събития като локдаун;
- да се обмисли възможността за подкрепа на МСП и самонаети работници, които може да имат по-труден достъп до застраховане и финансиране по време на криза;
- координирани мерки за превенция, насочени към непрекъснатостта на бизнеса и превенция на здравето, които биха могли да допринесат за ограничаване на икономическите последици от пандемията.

На 4 септември Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) публикува доклад със заглавие „В отговор на COVID-19 и липсата на защита срещу пандемия в застраховането“. Докладът предостави преглед на начина, по който застраховката срещу прекъсване на бизнеса при пандемичен риск може да бъде осигурена с подкрепата на правителствата. Докладът прави и преглед на съществуващите програми за застраховане от катастрофичен риск, като се обсъждат и различните им характеристики.

През м. октомври бяха издадени доклади с оценки за загубите от пандемията и какви биха били разходите за застрахователния сектор за покриване (частично) на щетите от нея. Данните на Swiss Re Institute показват, че през 2020 г. се очаква световната икономика да се свие с 3,9% и че глобалните разходи, свързани с пандемията, възлизат на приблизително 12 трилиона долара. Разглеждайки конкретно прекъсването на бизнеса, загубите се очаква да бъдат значителни, а липсата на покритие е почти тотална. Това беше потвърдено и в публикувания доклад за застраховаемостта на пандемичния риск от Университета Saint Gallen, Швейцария, и Geneva Association, водещ международен мозъчен тръст за застраховане. Докладът посочва, че COVID-19 е дал възможност да се открият сериозни пропуски в покритието при риска от прекъсване на бизнеса. В него се посочва също, че:

- по-малко от 1% от очакваните 4,5 трилиона долара загуби от БВП, предизвикани от пандемията през 2020 г., ще бъдат покрити от застраховка за прекъсване на бизнеса;

- имайки предвид нивото на годишните премии за застраховка за прекъсване на бизнеса от около 30 милиарда долара, застрахователите ще трябва да събират премии в продължение на 150 години, за да поемат очакваните 4,5 трилиона щатски долара загуби, нанесени от COVID-19 през 2020 г.

На 5 октомври се проведе онлайн среща, организирана от изследователската група на ЕЮРА за решения за споделена устойчивост (shared resilience solutions - SRS). Срещата беше първата след публикуването на Доклада на ЕЮРА за споделените решения за устойчивост при пандемии през м. юли. Освен Insurance Europe, на срещата присъстваха и други европейски браншови организации, както и представители на Европейската комисия. В дискусиата ЕЮРА изрази своето желание работата да продължи успоредно с тази на работната група в ЕК и че дейността ѝ ще бъде фокусирана в следните области:

- ограничаване и дефиниране на стандартите за риск – необходимо е да се разгледат възможности за управление на риска, като например Планове за непрекъснатост на бизнеса на национално ниво, както и възможни варианти за текстове на общите условия по застрахователните договори. Според ЕЮРА това е ключов „споделен“ аспект на решение, тъй като мерките са в ръцете както на частния сектор, така и на държавните органи. Един от начините е да се вземат за пример съществуващи схеми при борбата с тероризма или застраховките срещу наводнения.
- алтернативни механизми за трансфер на риска – освен традиционните механизми, презастрахователни пулове и други подобни, да се разгледа въпросът дали трансферът и диверсификацията на риска може да се постигне чрез други средства, като например пандемични облигации, като в Световната банка или катастрофични облигации (cat bonds).
- мултирискови решения (multi-peril solutions) – да се проучат решения за диверсифициране на рисковете, които биха били приложими за по-широк обхват рискове (като например климатични или кибер рискове). Според ЕЮРА това може да направи всяко решение по-приложимо от политическа гледна точка, тъй като е по-вероятно да се генерира подкрепа от сфери, които смятат, че биха имали по-малко ползи от решенията за чисто пандемични рискове.

Още няколко работни онлайн срещи и кръгли маси, организирани от ЕЮРА и от Европейската комисия, се проведоха през октомври и ноември. Последната дискусия се организира под формата на Кръгла маса и се проведе на 23 ноември 2020 г. в рамките на създадената междуведомствена работна група по застраховане при пандемии към Европейската комисия. Дискусията се фокусира основно върху две теми:

- оценка на размера на свързаните с пандемията загуби и степента на липса на защита;
- как да се преодолее липсата на защита.

Кръглата маса беше модерирана от Дидие Милро, ръководител на застрахователното звено в DG FISMA, и събра представители от Паневропейския застрахователен форум (PEIF), SMEunited, BusinessEurope, Eurochambres, Федерацията на европейските асоциации за управление на риска (FERMA), Асоциацията на актюерите в Европа (AAE), Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и др. От името на цялата европейска застрахователна гилдия в дискусиата участваха и представители на Insurance Europe, които заедно с PEIF и Презастрахователния консултативен съвет (RAB) представиха становището на застрахователния сектор. То може да бъде обобщено в следните основни точки:

- Пандемичният риск е стандартно покрит в някои застрахователни бизнес линии, но и стандартно изключен в други, като например прекъсване на дейността. Това е така, тъй като този риск не отговаря на основните принципи за застраховаемост като да бъде дефинируем и финансово измерим; да е случаен и независим, за да е възможно да се изгради пул, в който рискът да може да бъде споделен и диверсифициран при икономически справедливи условия (взаимност); да може да се изчисли справедлива премия за риска, която да бъде достатъчна да покрива рисковете и да е достъпна за потребителите; да бъде изчислим, т.е. да има достатъчно голяма история и количество данни и др. Това означава, че макар и да съществуват специализирани и ограничени пазари за този тип покритие, застраховането на много голяма част от лица и фирми срещу пандемия не може да бъде направено, разчитайки единствено само на стандартните застрахователни принципи.
- Важно е да се направи разлика между области, в които пандемичният риск може да бъде покрит и други, в които не може.
 - В повечето европейски пазари застраховки извън „имуущественото“ прекъсване на дейността (свързани с физически щети като например наводнение или земетресение) не се предлагат. А в малкото пазари, където тези продукти съществуват, пандемичният риск е изключен поради причините, посочени по-горе. Същото е валидно и при застраховките за отмяна на събитие.
 - Ситуацията е различна при животозастрахователните полици, които често не изключват пандемичен риск, тъй като експозициите могат да бъдат моделирани на база исторически данни.
 - При здравните застраховки покритието зависи от лимита на исовете предвид капацитета на националните здравни системи, затова ролята на застрахователите при осигуряване на здравно застраховане варира значително в отделните държави.
- Застрахователните дружества не могат да плащат за загуби, за които не са получили премии, а изискването застрахователите да плащат ретроактивно за щети, за които не са заделени резерви, може да застраши както способността им да плащат щети, така и финансовата стабилност на целия сектор. В това отношение секторът е извлякъл важна поука от кризата, а именно наличието на прецизно дефинирани общи условия, с които потребителят е наясно какви рискове покриват и кои – не.

- Важен пример, който показва на практика защо само застраховката не е достатъчна, за да се преодолеят пропуските в защитата при пандемията, е кредитното застраховане. По време на кризата много бизнеси имаха проблеми с ликвидността и не можеха да плащат задълженията си. В много държави е имало опасността да се отменят лимити по кредитното застраховане или премиите да достигнат до нива, които бизнесът не може да си позволи. Затова някои правителства са се намесили чрез предоставяне на държавна подкрепа, която позволява на кредитните застрахователи да поддържат лимитите си, което е в полза не само на клиентите, но и на икономиката като цяло. Например през юни правителството на Великобритания е въвело Схема за презастраховане на търговски кредити в размер на 10 милиарда британски паунда, целящи да се поддържа кредитното покритие по време на пандемията с COVID-19.
- Възможностите на застрахователния сектор да допринесе за компенсиране на пандемичните загуби е доста ограничен. Независимо от това, застрахователният сектор може да сподели познания за оценка и практически работещи решения, които да помогнат на обществото да бъде по-добре подготвено за бъдещи пандемии. Но това, естествено, ще изисква участие както на частния, така и на публичния сектор. Важно е да се уточни, че застрахователите биха участвали под формата на един изцяло нов механизъм, при който по-скоро трябва да се гарантира, че бизнесите няма да фалират, отколкото да се опитва да се компенсират бизнесите при загуби от прекъсване на дейността. Следователно фокусът трябва да бъде върху превантивните мерки, т.е. мерки, предприети от публичните власти (екс-анте) за укрепване на системите за обществено здраве и внедряване на приложенията за проследяване на контакти при разпространението на болестта. Тези мерки могат да допринесат за намаляване на вероятността от тотален локдаун, а това би увеличило застраховаемостта на различни рискове, свързани с пандемията.
- Да се създаде международна (или поне европейска) „обсерватория“ за наблюдение на пандемичните рискове (евентуално свързана със Световната здравна организация), която да подпомогне разработването на инструменти за оценка на пандемичния риск чрез събиране на статистически данни, които да се включат в рисковите модели, да се осигури планиране на непрекъснатостта на бизнеса, да се осигури обратна връзка за държави, които не са приложили ограничителни мерки и да се споделят най-добри практики.
- Към настоящия момент не съществуват национални схеми, които да предлагат покритие за пандемичен риск. Въпреки че в редица държави съществуват национални схеми за други катастрофични рискове, като тероризъм или природни бедствия, те са много различни от тези при пандемия, която е глобална по своята същност и засяга много индивиди и икономически сектори едновременно. Съществуват дискусии на редица национални пазари, които са на различни етапи от своето развитие. В най-напреднал етап е френското предложение CatEx, което беше представено още през юни 2020 г. и в момента е в процес на обсъждане. Текат дискусии и на други пазари като Германия, Италия и Испания. По-голямата част от тези инициативи са ръководени от застрахователната индустрия, но при всички от тях подкрепата от публичния сектор е предпоставка за постигане на каквото и да е решение за покритие на пандемичния риск. (Към момента има данни само за един стартираш пандемичен пул - COVID-19 Business

and Employee Continuity and Recovery Fund в САЩ, подкрепян от широк бизнес консорциум, включващ и застрахователната индустрия. Ролята на застрахователите е да обработват и да насочват документите на бизнесите, търсещи подкрепа).

Дискусията по първата тема на Кръглата маса, свързана с оценката на загубите, беше положителна, което показва, че сред различните заинтересовани страни съществува разбирането, че застраховането на пандемичен риск при традиционния модел на частно застраховане не е възможно. Също така стана ясно, че застрахователите могат да играят решаваща роля във всяко публично-частно решение, като се има предвид не само техния опит в техниките и моделите за намаляване на риска, но също така и тяхната мрежа от застраховани лица и познаването на техните нужди. Заинтересованите страни потвърдиха, че въздействието на пандемията безспорно е значително, но все още не е възможно да се предоставят окончателни цифри, особено като се има предвид, че продължава втора вълна на пандемията. Заинтересованите страни също така отбелязаха, че разликите варират в различните икономически сектори и в отделните държави, но МСП са по-уязвими от големите компании, въпреки че големи компании в определени сектори също са били пряко и сериозно засегнати.

По отношение на дискусията как да се преодолее липсата на застрахователна защита беше изтъкнат фактът, че застрахователите не могат да застраховат срещу риска от правителствени решения за налагане на ограничителни мерки и локдаун. Затова заинтересованите страни подчертаха, че при проучване на бъдещи възможни опции е много важно да се разгледа степента, до която правителствените действия могат да активират застрахователното покритие. Затова секторът подчерта, че е изключително важно да се избегне неяснота в тази връзка. Друг ключов елемент е, че съществува широк консенсус, че бъдещото решение трябва да има формата на публично-частно партньорство, при което по-голямата част от разходите ще бъдат поети от публичния сектор.

Заинтересованите страни като цяло признаха, че решение на ниво ЕС би било сериозно предизвикателство, имайки предвид факта, че застрахователните пазари в Европа се основават на национални системи и местни практики. Също така беше подчертано, че следващата пандемия може да не е глобална, а национална или регионална. Затова представителите на всички организации се съгласиха, че е важно да се избегне бърза корекция под политически натиск за разработване на решение и преди да се правят предложения, е необходимо да се направят задълбочени технически оценки.

Финалният извод, до който стига Европейската комисия, е, че работата, извършена до момента по повод на очертаване на бъдещи решения за застраховането при пандемия, има предварителен характер и все още няма ясна идея какъв ще бъде конкретният резултат. ЕК има желание да разгледа въпроса от различни ъгли и за тази цел ще организира допълнителни кръгли маси. Очаква се доклад до Европейския Комисар по финансовата стабилност, финансовите услуги и съюз на капиталовия пазар Марийд МакГинес в началото на 2021 г., в който ще бъдат очертани резултатите от дискусиите и ще се финализира оценката. Въз основа на този доклад ЕК ще вземе решение за следващите стъпки.

В продължение на всички дискусии по въпроса за пандемичния риск на европейско ниво, председателят на ЕЮРА, Габриел Бернардино, сподели: „Изключително важно е не само да се води дебат за това как нашето общество може да реагира по-добре на бъдещи разрушителни събития като COVID-19, но и да измислим път напред. Макар да е ясно, че застраховката не може да покрие пълните разходи по пандемията, застрахователите и презастрахователите трябва да бъдат част от решението. Аз съм силно убеден, че споделените решения за устойчивост могат да играят важна роля за смекчаване на икономическата фрагментация в целия Европейски съюз и следва да бъдат част от усилията за възстановяване на Европейския съюз, който защитава бизнеса и гражданите си.“ В тази връзка той допълва, че „колкото по-малко решението за пандемичен риск се разглежда като застрахователно решение, толкова по-добре“, тъй като то трябва да бъде политическо решение, при което застрахователите могат да предоставят (макар и ограничена) техническа подкрепа.